

Ministerstvo dopravy

Metodika dopravní výchovy v předškolním věku dítěte

METODIKA

2008

Metodika dopravní výchovy v předškolním věku dítěte

2008

Výstup řešení projektu:	1F44L/058/050 Moderní formy dopravní výchovy dětí a mládeže jako prostředek snižování nehodovosti v provozu na pozemních komunikacích - ALARM
Identifikační kód CEZ:	04499457501
Zpracovatel:	Centrum dopravního výzkumu, v. v. i. (CDV)
Odpovědný řešitel:	Iva Provalilová (iva.provalilova@cdv.cz)
Spoluřešitelé:	Zuzana Strnadová (CDV), Jitka Heinrichová
Metodika schválena:	Metodika přijata oponentním řízením.

Předmluva

Metodika vznikla pro potřeby učitelů mateřských škol i prvního stupně základních škol jako metodický materiál ukazující cestu výuky dopravní výchovy na školách. Metodika není dogma, které striktně přikazuje, jak, kdy a co vyučovat, ale je předkládána jako motivační materiál pro učitele a podporuje jejich tvůrčí přístup k výuce.

Obsah

1. Úvod	6
2. Cíle předškolního vzdělávání	7
3. Očekávané výstupy před nástupem do školy	8
4. Cíle dopravní výchovy u dětí předškolního věku	9
5. Rozdělení vzdělávacích okruhů dle role dítěte v dopravním prostředí	10
6. Kompetence, které by dítě mělo mít před nástupem do školy	11
7. Hry k osvojení základních znalostí a dovedností	12
Příloha č. 1	32
Příloha č. 2	36
8. Použité zdroje	48

1. Úvod

Otázka pro tvůrce vzdělávacího programu v oblasti dopravní výchovy a učitele především:

Co je pro děti důležitější znát? Encyklopedické znalosti, nebo používání vědomostí a dovedností v praxi? Vědět jak se dopravní značka odborně jmenuje? Je podstatnější vědět jak se chovat u dopravní značky?

Je zapotřebí podotknout, že by děti měly vědět alespoň orientačně, že dopravní značky, které je chrání jsou umístěny v kruhu nebo trojúhelníku. Dítě se tak učí rozpoznávat základní geometrické tvary. Není ale zapotřebí znát, že se jedná o zákazové nebo příkazové dopravní značky.

Dopravní výchova není jen o nácviku bezpečného chování v dopravním prostředí, ale i o celém komplexu dovedností a vědomostí a především o vytváření si vztahu ke svým vrstevníkům.

Výchova v mateřské škole je pro dítě, po výchově v rodině, nejdůležitější pro rozvoj vědomostí, pro získání správných dovedností, schopností a znalostí. Proto je také zapotřebí nenásilně včlenit výchovu k ochraně zdraví a života (dopravní výchovu) do každodenní činnosti. Musí koncepčně prolínat celým vzdělávacím programem již od raného věku dítěte. Tak, jak je součástí života dětí pohyb v dopravním prostředí, musí být stejnou samozřejmostí i preventivní výchova.

Dopravní výchova v mateřské škole není o výuce a znalosti předpisů a dopravních značek, ale především o cíleném rozvoji všech smyslů, které dítě při pohybu nezbytně potřebuje. Pokud děti naučíme, že i při hrách musí vnímat kamarády, respektovat je, dodržovat pravidla her, rozvíjíme jejich životní postoje, které budou moci uplatnit i při pohybu v dopravním prostředí.

2. Cíle předškolního vzdělávání

Předškolní vzdělávání je určeno pro děti ve věku od 2 let do věku 7 roků, resp. do věku, než nastoupí povinnou školní docházku. Ve fázi poznávání věcí okolo sebe je zapotřebí, ve spolupráci s rodinou, dát základ všem lidským životním hodnotám. Na jejich základě je pak možno prohlubovat a rozvíjet další lidské hodnoty.

Předškolní vzdělávání je především zaměřeno na získání a rozvoj:

- Komunikativních dovedností verbálních i nonverbálních
- Kultivaci mravního citění a prožívání
- Základních dovedností dítěte a jejich zdokonalování ve všech potřebných oblastech
- Schopnosti sebeovládání
- Socializace mezi vrstevníky
- Pohybových schopností
- Tvůrčího myšlení, potřebného k řešení problémů
- Schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám
- Využívání všech smyslů
- Ohleduplnosti a prosociálního chování
- Úcty k životu ve všech jeho formách
- Osvojení si věku přiměřených praktických dovedností
- Osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykovávání jednoduchých činností
- Získání schopnosti záměrně řídit svoje chování
- Seznamování se s pravidly chování ve vztahu k druhému
- Uvědomění si možných následků při nevhodném jednání vůči druhým
- Poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě - získání sebeúcty, sebevědomí, sebedůvěry
- Osvojení si základních poznatků o těle a uvědomění si zranitelnosti svého těla
- Rozšiřování slovní zásoby a rozvoj schopností rozlišovat rozdíly ve významu
- Osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře vlastního bezpečí
- Vytváření zdravých životních návyků a postojů jako základů zdravého životního stylu
- Seznamování se světem lidí, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije a pohybuje se

3. Očekávané výstupy před nástupem do školy

- Koordinuje pohyby s vnímáním podnětů z okolí
- Dokáže se udržet záměrnou pozornost a soustředit na činnost v kratším časovém úseku
- Rozumí běžným verbálním i neverbálním projevům citových prožitků a nálad druhých
- Zvládá základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, dokáže je uplatnit i v pohybu v dopravním prostředí
- Chápe jednoduchá pravidla požadavků na lidské chování
- Dodržuje pravidla her a jiných činností
- Bezpečně se orientuje ve známém prostředí (doma, v budově mateřské školy, v blízkém okolí)
- Vědomě využívá všech smyslů, záměrně pozoruje, je schopné postřehnout nebezpečí
- Spolupracuje v kolektivu dětí
- Respektuje autoritu
- Zvládá běžné činnosti a požadavky, jednoduché praktické situace, které se opakují,
- Chová se přiměřeně a bezpečně svému věku
- Rozvíjí svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech (pracovních, výtvarných, hudebních, pohybových či dramatických) i ve slovním vyjadřování
- S dozorem dospělého se rozhoduje o tom jak se chovat v dopravním prostředí
- Dokáže sluchově rozlišovat zvuky
- Poznává a pojmenovává většinu toho, s čím se běžně setkává
- Uvědomuje si nebezpečí, se kterým se může ve svém okolí setkat.
- Má povědomí o tom, jak nebezpečí předcházet
- Dokáže pojmenovat a vysvětlit rizika a nebezpečí
- Má povědomí o základní ochraně zdraví a bezpečí a také o tom, kde v případě potřeby hledat pomoc
- Dokáže plnit jednoduché povinnosti
- S pomocí rodičů dokáže chápat svoji společenskou roli v rodině a škole
- Dokáže postupovat podle pokynů a instrukcí
- Učí se hodnotit své osobní chyby

4. Cíle dopravní výchovy u dětí předškolního věku

Cílem metodiky dopravní výchovy pro děti předškolního věku je získání specifických dovedností jak bezpečně reagovat v dopravní situaci, umět se v dopravním prostředí orientovat a naučit se používat základní pravidla silničního provozu přiměřeně věku.

Metodika se zaměřuje především na:

- Rozvoj dovedností potřebných pro bezpečný pohyb v okolí silnice.
- Pochopení významu bezpečného chování a postojů v dopravním prostředí a jejich osvojení.
- Rozvoj schopnosti rychlého a správného rozhodování.
- Rozvoj odpovědnosti dětí k sobě samým a jejich respekt k druhým.
- Získání základních vědomostí nezbytných k bezpečnému pohybu na silnici a v jejím okolí
- Získání základních znalostí pravidel, která určují chování účastníků silničního provozu, především jeho nejzranitelnějších účastníků.
- Získání základních znalostí a dovedností, které souvisejí s příčinou a následky dopravní nehody, které může dítě pochopit.
- Rozvoj znalostí a dovedností potřebných k bezpečnému chování v dopravním prostředí.

5. Rozdělení vzdělávacích okruhů dle role dítěte v dopravním prostředí

Náměty na hry jsou rozděleny dle tématických okruhů role dítěte v dopravním procesu.

- Chodec
- Pasažér v autě
- Cestující v hromadném dopravním prostředku
- Jezdec na kole či koloběžce

Při výchově dětí v mateřské škole je úkolem učitele zjistit, jaké znalosti, dovednosti a návyky v dopravní výchově děti získaly v rodině. Pro učitele v MŠ je úkolem včlenit jednotlivé hry do školního roku podle úrovně znalostí a dovedností dětí.

6. Kompetence, které by dítě mělo mít před nástupem do školy

6.1 Chodec

- Na ulici ví a umí, jak a kam se dívat.
- Na ulici ví, jaké zvuku musí vnímat.
- Poznává a ví, jaké nebezpečí hrozí v jednotlivých místech, kde se pohybuje.
- Poznává a ví, jaké nebezpečí hrozí od různých typů vozidel a ostatních účastníků silničního provozu.
- Ví a umí, kde a jak přejít přes silnici, pokud musí přecházet sám.
- Ví a umí, jak a kdy přecházet na přechodu pro chodce.
- Ví, jak přecházet na nepřehledném místě (pokud si nemůže vybrat vhodnější místo k přecházení).
- Ví a umí, jak přecházet na přechodu řízeném semaforem.
- Ví, že i na přechodu pro chodce není zcela bezpečné.
- Bezpečně poznává symboly na dvoubarevné soustavě se signály pro chodce.
- Ví, že vozidla jedou různou rychlostí.
- Ví, že brzdná dráha vozidel je různě dlouhá.
- Ví a umí, jak se chovat na stezce pro cyklisty, v obytné zóně, apod.

6.2 Pasažér v autě

- Ví, jak bezpečně nastoupit a vystoupit z vozidla.
- Ví, proč a jak má používat bezpečnostní zádržný systém.
- Ví, že nesmí rušit řidiče při řízení.
- Zná a dodržuje pravidla pro spolujezdce.
- Ví, jaké předměty může používat na hraní při cestě v autě.

6.3 Cestující v hromadném dopravním prostředku

- Zná a dodržuje pravidla pro cestující ve veřejných dopravních prostředcích.
- Vždy se pevně drží nebo sedí.
- Chová se bezpečně při čekání na zastávce (ostrůvku).
- Ví, jak bezpečně nastoupit a vystoupit z autobusu.

6.4 Jezdec na kole či koloběžce

- Ví, kde nesmí jezdit na koloběžce nebo kole.
- Umí jezdit na kole v doprovodu rodičů nebo jiné způsobilé osoby.
- Zná význam vybraných dopravních značek.
- Umí včas dávat znamení při odbočování.
- Vždy dodržuje základní pravidla silničního provozu.
- Ví, jak jezdit na stezce pro cyklisty.
- Ví, jak jezdit po chodníku a v pěších zónách.
- Ví, jak jet na kole (koloběžce) ve skupině.
- Používá ochranné vybavení a ví proč.

7. Hry k osvojení základních znalostí a dovedností

● Chodec

Dětem vysvětlíme, jaká je jejich role jako pěšího účastníka silničního provozu. Zdůrazníme, že i v doprovodu starší či dospělé osoby je jeho povinností dodržovat pravidla účastníka silničního provozu.

● Jedeme!

Pomůcky:

Křídý, lano, barevné papíry, nůžky, pastelky, lepidlo, zavírací špendlíky.

Postup:

Na podlaze třídy (nebo na venkovním hřišti) vyznačíme dostatečně širokou jízdní dráhu, např. kruh - lanem, křídou, v písku tyčkou, apod., které bude představovat dvoupruhovou silnici. Případně pouze slovně vymežíme místo pro pohyb dětí - silnici. Děti si vystříhnou svoji značku vozidla z barevného papíru a pokreslí pastelkami (identifikace „vozidla“). Připnou si ji zavíracím špendlíkem na oblečení, s pomocí učitelky.

Poznámka:

Tvar silnice může být libovolný, podle toho, jaké má školka prostorové možnosti.

Motivační fáze:

Řízený rozhovor:

Co jsem dnes zajímavého viděl(-a) cestou do školy. V průběhu vyprávění dětí klademe otázky cíleně zaměřené na dopravní tematiku. Po které straně silnice vozidla jezdí? Jezdí se na všech silnicích stejným směrem? Co je to stejný směr? Co znamená „jet v protisměru“? Může se jezdit na kole v protisměru? Po které straně jezdíš na koloběžce? Po které straně chodníku se chodí? V případě, že během rozhovoru nastane okamžik, kdy děti přestanou spontánně reagovat, otázku zopakujeme a případně i odpovíme. Každou řešenou situaci podrobně vysvětlíme a vyhodnotíme správnost chování.

Postup:

Varianta č. 1

Každé dítě bude představovat „vozidlo“. Můžeme vysvětlit, že každé vozidlo se pohybuje jinou rychlostí: Motocykly, osobní vozidla, nákladní vozidla. Stanovíme pravidlo pohybu „vozidel“-pohybovat se budou ve směru jízdy, tj. vpravo, stejně jako vozidla. Po obvodu kruhu – pravý jízdní pruh, uvnitř kruhu – levý jízdní pruh.

Můžeme vyzkoušet, co by se stalo, pokud by některé z „vozidel“ změnilo směr a „jelo“ v protisměru (simulace porušení předpisů). Děti - vozidla budou dávat znamení o změně směru při „předjíždění“, dávat pozor, aby neohrozily nejen „vozidla“ ve svém směru pohybu - jízdy, ale také „protijedoucí vozidla“.

Na závěr hry učitelka vyhodnotí, jak každé „vozidlo“ dodržovalo pravidla jízdy a případná porušení pravidel „jízdy“ vysvětlí.

Varianta č. 2

● Chodec a neposlušné auto

Pomůcky:

Křída nebo lano, pruh hracího koberce (do místnosti)

Postup:

Vyznačíme dvouproudou silnici (křídou, lanem, nebo jen slovně), na které vozidla – děti „pojedou“ v obou směrech (obdoba dvouproude silnice). Na několika místech na silnici vyznačíme přechod pro chodce např. pruhem hracího koberce (pozor na zakopnutí), nebo jen nakreslením na podlahu (bezpečnější varianta). Učitelka děti rozdělí do dvou skupin – „vozidla“, které dostanou svůj vymezený „jízdni pruh“. Učitelka vybere dvě děti: Jedno bude představovat „chodce“ - myš, druhé neposlušné auto“ - kočka. Předcházející hru zpestříme a doplníme o nenásilnou výuku pravidel chůze přes přechod (hra „Na kočku a myš“) v pozměněném názvu „Chodec“ – myš a „neposlušné auto“ – kočka. Před začátkem hry učitelka vysvětlí dětem základní pravidlo pro přecházení vozovky. Objasní, že v reálné situaci, před přecházením vozovky, se musíme rozhlédnout nejprve vlevo a uprostřed přecházené silnice vpravo, případně navázat oční kontakt s řidičem a tak dát najevo, že chceme přecházet. Pro řidiče je zase povinností sledovat provoz blízko přechodu pro chodce. Pokud vidí chodce, který chce přejít přes přechod, musí před přechodem zastavit a umožnit chodci přejít.

Pravidla hry: Dvě děti se navzájem honí vně kruhů (chodec - myš – vers. „neposlušné auto“ - kočka). Ostatní děti jsou vozidla a jedou v kruhu ve dvou pruzích v protisměru. Musí navzájem sledovat pohyb všech „vozidel“ na „silnici“ i pohyb a chování chodce a „neposlušného auta“. Když chce „chodec – myš“ vběhnout do „domečku“ uvnitř kruhu, musí se děti „vozidla“ u přechodu zastavit, aby chodce nesrazily. Cesta pro chodce - myš vede do „domečku“ jen přes přechod. Dítě v roli chodce musí dát dětem najevo, že bude na přechod vstupovat – rozhlíží se správným směrem na kraji „chodníku“. Pokud se „chodec“ dostane do „domečku“ uvnitř kruhu po „přechodu“ bez kolize a nebo bez chycení „neposlušným autem“, stává se vítězem. Před přechodem (pruhem koberce nebo jen vyznačeným místem), musí být dostatečně velké místo – okraj chodníku, kde hráč – chodec čeká na možnost přejít. Na toto místo nesmí „neposlušné auto“ vjet, aby se děti naučily, že se do vozovky nesmí vběhnout ani na přechodu pro chodce. Na místě před přechodem je sice dítě - chodec chráněné před „neposlušným autem“ – nemůže ho chytit, ale nestává se vítězem. Vítězem se stává až v okamžiku, kdy se bezpečně, bez nárazu do ostatních účastníků hry - „vozidel“, se dostane do domečku uvnitř kruhu. Pokud do dítěte - chodce po cestě do domečku narazí jiné dítě – „vozidlo“, jsou obě dvě děti diskvalifikovány.

Před začátkem hry je zapotřebí dětem podrobně vysvětlit pravidla hry a nechat děti několikrát si vyzkoušet různé role ve hře. Vysvětlit, co je „neposlušné auto“ a jakou má ve hře roli.

● **Viditelnost barev**

Pomůcky:

Barevné papíry - alespoň formátu A3, různobarevné předměty.

Fáze motivační:

Rozhovor na téma: Jakou barvu mám rád (-a) a proč. Oblíbenou barvu se pokus zařadit, zda patří mezi barvy tmavé nebo světlé barvy. Učitelka vysvětlí, které barvy jsou je světlá a které je tmavé. Názorně ukáže. Každé dítě barvu vnímá jinak.

Postup:

Na výzvu učitelky děti pokládají předměty na barevné papíry stejné barvy nebo barevně kontrastní a rozhodují, které jsou lépe vidět a proč. Předměty si děti vyhledávají v herně (zároveň nacvičují rychlou orientaci v prostoru a postřeh, kde barevný předmět leží).

Každý předmět pojmenovávají jak tvarově, tak i barevně (co nejpřesněji). Mohou také pojmenovat i barvu předmětů ležících na vedlejších barevných papírech. Společně vyhodnotí, která barva je nejvíce vidět na daném pozadí a proč.

Vyhodnocení závěru hry učitelkou:

Hry k osvojení základních znalostí a dovedností

Tmavé předměty na tmavém pozadí nejsou dobře viditelné, světlé předměty jsou dobře viditelné na tmavém pozadí ale některé barvy i na světlém. Pro bezpečný pohyb na silnici je proto lépe zvolit světlé oblečení nebo alespoň světlé doplňky oblečení.

● Retroreflexní materiál

Pomůcky:

Barevné papíry - alespoň formátu A3, různobarevné předměty, retroreflexní páska, případně předměty z retroreflexu (odrazky na kolo, dárkové předměty z pojišťoven, apod.), baterka.

Obměnou hry je možnost použití retroreflexního materiálu při zatažených závěsech. Není zapotřebí mít místnost zcela zatemněnou. Pro ukázkou stačí jen využít podzimního nebo zimního počasí, kdy není venku jasno.

Děti pokládají na barevný podklad stejné předměty a učitelka mezi ně vloží několik předmětů opatřených retroreflexní barvou. Děti názorně vidí rozdíl mezi viditelností barev a retroreflexního materiálu, např. při smívání nebo za deště, sněžení, zvláště pokud jsou předměty nasvětleny baterkou napodobující osvětlení reflektory vozidla.

Učitelka dětem vysvětlí, proč je barva na retroreflexu dobře viditelná a jaký má význam pro pasivní ochranu každého účastníka silničního provozu.

Poznámka:

Retroreflexní materiál je možno zakoupit v galanterii nebo v obchodech s vybavením pro cyklisty, atd. Dokonale odráží světelné paprsky již při malé intenzitě světla.

● Viditelnost a funkce retroreflexního materiálu

Pomůcky:

Retroreflexní materiál – červený, modrý, bílý a žlutý, zdroj světla – baterka.,

Fáze motivační:

Před počátkem hry si učitelka připevní na oblečení drobnou nášivku z retroreflexního materiálu. Měla by splývat s barvou jejího oblečení (tzn. na červeném červená, na modrém oblečení modrá), tak aby nebyla patrná na první pohled. Z retroreflexu může být i vystřižen i zajímavý tvar, který se dětem bude líbit.)

Učitelka dá dětem hádanku :

Někde na oblečení něco mám, co není moc vidět a přitom tam je.

Co to je a jaký má tvar?

Pokud děti nenajdou správnou odpověď, může pomoci kapesní baterka. Učitelka si nasvítí oblečení pod předem nazkoušeným úhlem a v této fázi by měl být zcela jasně viditelný a snadno pojmenovatelný kousek retroreflexního materiálu na oblečení. Podmínkou je alespoň slabé zatemnění místnosti nebo šero.

Ukázka funkce retroreflexu:

Ukázku můžeme realizovat jen při snížené viditelnosti např. za šera nebo při zatažených závěsech ve třídě. Pásky umístíme na tmavé pozadí do nejvzdálenějšího místa třídy. Děti pozorují, která páska je nejlépe vidět. Pásky můžeme nasvítit slabým kuželem paprsku z baterky tak, aby reflexní páska odrážela světlo. Děti vyhodnocují, která barva je ve tmě nejlépe rozeznatelná.

Ukázku je možné doplnit i o hru, kdy si předem připravíme obrázky z retroreflexního materiálu a děti tmě hádají, co na obrázcích vidí.

Po skončení vyhodnotíme správnost odpovědí. Vysvětlíme, proč je vhodné používat retroreflexní materiál a jak může ochránit všechny účastníky silničního provozu (rodiče – řidiče ve vestě, dítě v oblečení s ochrannými prvky, atd..)

V jiné variantě mohou děti nakreslit sebe a retroreflexním materiál nalepit na obrázek, kde bude nejlépe na oblečení vidět. Obrázky vystavíme na nástěnku ve třídě a nasvítíme je baterkou. Děti uvidí, zda budou dostatečně viditelné i ve tmě – názorná ukázka jak je vidět chodec osvětlený reflektory vozidla pokud má na oblečení bezpečnostní prvky z retroreflexního materiálu.

Obrázky opět zhodnotíme a vysvětlíme, které označení oblečení je nejlépe viditelné a proč.

Hry k osvojení základních znalostí a dovedností

Z retroreflexu si děti mohou vyrobit i nášivky. Výroba vlastních nášivek je pro děti velmi atraktivní.

Retroreflexní materiál můžeme dětem ukázat také ve funkci naváděcího značení ve škole za snížené viditelnosti, tzv. únikové cesty. Nezapomeneme vysvětlit proč a jak je důležité vidět i místa, která nejsou přímo osvětlena.

● Jdeme po přechodu nebo po „zebře“?

Motivační fáze:

Motivační rozhovor jak a kudy bezpečně přecházet přes vozovku. Zda je vhodnější co nejkratší cesta nebo raději zvolit trochu delší, po přechodu.

Jaký je rozdíl mezi zebrou (zvířetem) a „zebrou“ přechodem

Proč je přechod barevně vyznačený?

Proč se používá černobílé (červenobílé) označení pro bezpečné přecházení chodců.

Kam se musím podívat, než začnu přecházet přes vozovku?

Který je směr vlevo (vpravo)?

Procvičované dovednosti:

Pravolevá orientace:

Dětem klademe otázky na místo uložení předmětů, které snadno vidí a mohou je dobře identifikovat. (např. kde leží autíčko, kde je hrnek, atd.). Klademe důraz na odpovědi vpravo – na této straně chodíme po chodníku, přes přechod, vlevo – to je směr, do kterého se nejprve podíváme, než vstoupíme do silnice.

Možná obměna téže hry:

Učitelka dětem vysvětlí:

Teď budu jmenovat předměty, které všichni vidíte. Pokud budou ležet vpravo tlesknete jednou, pokud vlevo, tlesknete dvakrát.

Např. :

Panenko leží...a děti tlesknou podle toho, ve kterém směru od dětí panenka leží.

Procvičujeme nejen postřeh dětí, ale také vnímání a pochopení pokynů učitelky.

● Co to slyším?

Pomůcky:

Nahrávky zvuků ze silničního provozu (jednotlivě) zaznamenané na CD ROOM. Přehrávač CD.

Motivační fáze:

Motivační rozhovor:

Čím se při přecházení přes vozovku orientuješ? (Odpověď – zrakem, sluchem). Jak myslíš, že se orientují lidé, kteří nevidí? Vysvětlit dětem kdo je to nevidící člověk a jak ho bezpečně poznají. Přiblížit problematiku postižených spoluobčanů a jejich znevýhodnění v životě. Zdůraznit potřebu pomoci, pokud si ji handicapovaní přejí.

Nácvik sluchové orientace dětí. Rozpoznávání místa odkud a jaký zvuk přichází (obměna hry „Na kukačku“), ale s použitím zvuků dopravních prostředků – IZS, osobního vozidla, nákladního vozidla, zvuk přijíždějícího kola, zvuk brzdícího vozidla, atd.

Pravidla hry:

Děti si položí hlavu na složené ruce na stolní desce. Nesmí se zvedat hlavu.

Učitelka dětem pouští ukázky zvuků ze silničního provozu. Děti určují směr odkud zvuk přichází a pokouší se uhodnout jaký dopravní prostředek zvuk vydává.

Poznámka:

Hra je z důvodu náročnosti sluchové orientace vhodná pro děti ve věku od 5 ti let.

● Učím se chodit po přechodu

Pomůcky:

Pruhy balícího papíru, tvrdý výkresový papír, lepenka, barvy, nůžky, lepidlo

Motivační fáze:

Motivační rozhovor jak a kudy bezpečně přecházet přes vozovku.

Zda je vhodnější co nejkratší cesta nebo raději zvolit trochu delší, po přechodu.

Zdůvodnit proč se má chodit po přechodu pro chodce.

Vysvětlit význam barev na světelném signalizačním zařízení – semaforu.

Názorně ukázat na připravených ukázkách barev – zelená, žlutá a červená.

Vysvětlit, kde je umístěna na semaforu každá z barev.

Vysvětlit rozdíl v umístění barev na semaforu pro vozidla a pro chodce.

Zaměřit se i na krizové situace, které mohou vzniknout při vstupu do vozovky – dítě vstoupí na zelenou, ale nestačí přejít. Během přecházení se objeví červená. Děti by měli vědět, jak v takové situaci reagovat a nepropadat panice a v klidu dokončit přecházení. (ovšem zdůraznit, že se nesmí na přechodu chodit pomalu – loudání se..).

Pozor:

Barevné označení signálů na světelném signalizačním zařízení je: Zelená, žlutá a červená. Často se zaměňuje barva žlutá za oranžovou! Na semaforu pro chodce jen žlutá a zelená.

Postup:

Z pruhů papíru, společně s dětmi, si vyrobíme přechod pro chodce (zebru). Učitelka vyrobí z dvojitého tvrdého papíru tvar semaforu a dvě kolečka, na které děti namalují zeleného a červeného panáčka. Semafor nabarvíme načerno a necháme na něm dvě bílá kolečka, kam se budou vkládat symboly „panáčků“. Připravený „semafor“ umístíme připínáčky na násadu od smetáku, kterou opřeme o podlahu a mezi židle.

Na začátku necháme děti několikrát přejít po přechodu bez poučení. Na semaforu mění učitelka signály pro chodce se znamením „Stůj“ a „Volno“. Pokud děti již několikrát přešly přes přechod, vytvoří dvojice „rodič“ a dítě. Děti opět přecházejí přes vozovku bez předchozího poučení, i s výměnou světelné signalizace. Poté skupině „dětí v doprovodu dospělých“ a „dětí“ vytkneme chyby, kterých se dopustily. Vysvětlíme, jak se chovat na přechodu podle pravidel bezpečného chování. Hra znovu začíná s „poučenými“ účastníky silničního provozu. Učitelka děti vyzve, ať si všimají i ostatních dětí, pokud je uvidí při nesprávném chování při přecházení „vozovky“.

Na konci hry je vyhodnoceno chování a dodržování bezpečnosti nejen učitelkou, ale také samotnými dětmi.

Výhodou náviku je bezpečné prostředí, kde se na případné chyby dá ihned upozornit a chybnou situaci zopakovat a nacvičovat vícekrát.

● Řidiči, nezlob se

Motivační fáze:

Děti, všímáte si obrázků kolem silnice? Jak se těmto obrázkům říká? Učitelka vysvětlí rozdíl mezi reklamním billboardem a dopravní značkou. Vysvětlí, že dopravní značky jsou i v jiných zemích a jsou téměř všude stejné. K čemu tyto obrázky slouží? Pro koho jsou určeny? Děti odpovídají za pomoci učitelky, která se je snaží návodnými otázkami přivést ke správné odpovědi.

Použité dopravní značky:

1. Stezka pro cyklisty

2. Stezka pro chodce

3. Zákaz vstupu chodců

4. Pozor, přechod pro chodce

5. Zákaz vjezdu jízdních kol

6. Děti

Pomůcky:

Hrací kostky s dopravními značkami

Hrací šestiúhelníkový plánek jako na „Člověče, nezlob se“ ve velikosti o průměru 1 metr s dopravními značkami (viz výše). Dopravní značky jsou umístěny na hracím plánu postupně kolem dokola, hrací kostka s dopravními značkami – pro každou skupinu chybí jiná dopravní značka - ve hře budou čtyři různé kostky.

Pravidla hry:

Děti jsou rozděleny do čtyř skupin a každá z nich má hrací kostku. Na kostce je vždy jedno políčko volné, vždy chybí jiná dopravní značka - pro zpestření hry. Učitelka vysvětlí pravidla hry. Hráči se pohybují po hracím poli jen po dopravních značkách s vysvětlením, jak se ve skutečnosti u dopravní značky mají chovat.

Před započítím hry si každá skupinka vylosuje kartu s dopravní značkou (viz výše) a označením skupinky dětí, dle vylosované dopravní značky. Tím je dána i role skupinky v silničním provozu:

- Skupina - Chodec
- Skupina - Chodec a dítě
- Skupina - Cyklista
- Skupina - Děti

Hra začíná vhozením kostky každou skupinkou. Které skupině se podaří vhodit dopravní značku, která jí ve hře přísluší, začíná hru. Po herním plánu se může pohybovat pouze po vhozených dopravních značkách. Při vhození volného pole na hrací kostce skupinka stojí na místě. Na každé dopravní značce skupina odpoví, jak se bude chovat, dle přidělené role v dopravním prostředí. Ostatní děti doplňují případně i opravují chyby v řešení situace.

Např. skupina „Děti“ vhodí kostku na pole „Zákaz vstupu chodců“:

Řešení situace: Nesmím sem v žádném případě vstoupit, ani si zde hrát, ale vozidla i kola sem mohou vjet.

Od dětí se nevyžaduje znalost názvu dopravní značky, ale pouze požadované chování za danou dopravní značkou. Domečeků je šest, tak jako u „Člověče...“. Domeček se obsazuje až v okamžiku, kdy se děti dostanou na patřičnou dopravní značku, která vede k jejich domečku a značka pokračuje i dál do „domečku“. Čtyři domečky jsou označeny dopravními značkami jednoho typu dopravních značek, podle vylosované role ve hře. Tam mohou hráči postoupit. Ostatní dva „domečky“ jsou označeny směsí všech čtyř dopravních značek a vede k nim cesta. Vítězí skupina, která obsadí „domeček“:

Skupina Chodci – „Stezka pro chodce“

Skupina - Cyklista – „Stezka pro cyklisty“

Skupina - Děti – „Děti“

Skupina – Chodec a dítě - „Přechod pro chodce“

● Co se může stát?

Tato hra klade na učitele nárok v přípravné fázi při tvorbě hracího plánu a hracích karet. Pokud bude hrací plán a karty v zatavené fólii, není zapotřebí časté obměny. S přípravou mohou pomoci i rodiče.

Pomůcky:

Hrací plán s 8 x 8 čtverci. Každý čtverec by měl mít velikost nejméně 15x15 cm. Na čtverci jsou nakresleny:

Dopravní značky (viz výše, ev. i další, podle znalostí dětí a dle jejich věkových zvláštností, případně které jsou umístěny v blízkém okolí školky), dopravní prostředky a nebezpečné prvky v dopravě (rozsypaný štěrk, listí na silnici, pobíhající zvíře, cyklista jedoucí bez helmy, špatně umístěný náklad na vozidle, závěje sněhu apod.).

Hrací kostky jsou opatřeny obrázky se stejným motivem jako jsou na hracím plánu. Hracích kostek je alespoň tolik, kolik je různých obrázků na hracím plánu.

Vedle hracího plánu mají děti k rozložené hrací karty (ve stejné velikosti jako je hrací čtverec, tj. 15x15 cm), na kterých je nakresleno:

Pro nebezpečné prvky v dopravě: Vyřešení dané situace tak, tak, aby byla bezpečná.

Pro dopravní prostředky: Výběr dopravních značek, které se daného dopravního prostředku týkají (zákaz vjezdu vozidel, zákaz vjezdu cyklistů, atd.)

Pro chodce: Vyřešení nebezpečné dopravní situace, případně dopravní značky, týkající se chodců.

Motivační fáze

Řízený rozhovor:

Děti, jaké nebezpečí může být spojené s pohybem na silnici nebo v okolí silnice.

Děti se snaží vyjmenovávat rizika v dopravním prostředí, tak jak je vnímají.

Učitelka se řekne několik bezpečných a nebezpečných situací ze silničního provozu:

Rozsypaný štěrk, spadané listí, nová silnice apod.

Vyzve děti, ať se pokusí říct, v které situaci si myslí, že by jim hrozilo nebezpečí.

Společně se snaží vysvětlit, proč situaci vnímají jako nebezpečnou nebo naopak bezpečnou.

Pozor:

U dopravních značek se děti neučí název, ale správné chování u dopravní značky.

Pravidla hry:

Děti mají k dispozici hrací kostky se všemi variantami obrázků na hrací ploše. Vyberou si libovolnou kostku a hodí. Podle toho, jaký symbol padne, vybírají z hromádky karet řešení příslušné dopravní situace. Kartu položí na čtverec a vysvětlí, proč by situaci vyřešily tímto způsobem.

Např.:

- Na hracím kostce hodí „cyklistická stezka“. Na čtverec položí obrázek cyklisty patřičně oblečeného a vybaveného přílbou, atd. Vysvětlí proč a jak se pohybovat na cyklistické stezce a jak být oblečený pro jízdu na kole.
- Na hrací kostce hodí obrázek padající listí (sněhová vločky, kamení..). Z karet vybere vyřešení situace tak, aby nedošlo např. ke zranění. Např. úklidové vozidlo na silnici.
- Na hracím poli je hromádka listí na vozovce. Dítě vybere z hracích karet takovou, která odpovídá bezpečnému vyřešení: Může to být vozovka bez listí, nebo cyklista objíždějící hromádku apod.
- Na hrací kostce dítě hodí obrázek vozidla. Dítě může vybrat např. dopravní značku zákaz vstupu chodců, kde je vyřešena situace možnosti střetu s chodcem.
- Pes pobíhá na silnici. Dítě vybírá obrázek, který odpovídá bezpečnému vyřešení – pes je na vodítku a drží jej pán. Obrázky na kartičkách s řešením situací jsou dány na kreativitu každé učitelky. Děti se tak naučí v teoreticky řešit nebezpečné situace a hlavně uvažovat jak je vyřešit.

Umí odpovědět na otázku:

Jak se budu tady chovat?

Jaké nebezpečí vidím na obrázku?

Co musíš - nesmíš udělat, když se setkáš s touto dopravní značkou?

Co se může stát, když leží, (běží, padá) na silnici to, co vidíš na obrázku?

Děti si rozvíjejí svoji slovní zásobu, učí se vyjadřovat v souvislých větách, které tvoří příběh. Učitelky mohou s dětmi vytvořit novou zásobu karet (s tzv. dynamény) podle toho, jaká je situace v okolí jejich mateřské školy.

Zásoba témat na kartičky s dynamény:

Běžící zvíře (pes, kočka, slepice, zajíc, jelen...), kutálející se míč, utíkající dítě, letící papír, díra na silnici, padající náklad z auta, listí na silnici, atd...

Poznámka:

V této hře se děti naučí, jak rozpoznávat skryté nebezpečí, které není na první pohled patrné.

Tato hra je určena pro předškoláky, tzn. pro děti mezi 5 – 6 rokem.

Vysvětlivka pro učitele:

Slovo *Dynamén* je složené ze dvou výrazů: *Dynamit a fenomén*. Tato dvě slova vystihují význam dynamény, protože i zdánlivě bezvýznamný prvek v dopravním prostředí může nastartovat situaci, na jejímž konci mohou být stejné následky jako při výbuchu dynamitu.

● Jak rychle přijede?

Motivační fáze:

Učitelka vezme dvě různá autíčka. Pustí je po hladké ploše pracovního stolu.

Vyzve děti:

Myslíte, že umíte odhadnout, které z autíček se k vám přiblíží rychleji?

Odhad dětí převede do reálné situace:

Jak poznáš, které vozidlo se k tobě přibližuje nejrychleji?

Jak poznáš, že vozidlo jede pomalu?

Popiš, jak to poznáš.

Upozorní děti, že vozidla jedou různou rychlostí.

Na vycházce spojené s pozorováním jedoucích vozidel a délky jejich brzdné dráhy názorně ukázat, jak velkým nebezpečím jsou pro chodce všechna vozidla, i kolo, ale především velká vozidla – nákladní vozidla, autobusy atd.

Cílem je naučit děti, že nesmí vběhnout před jedoucí vozidlo i kdyby na druhé straně stál kamarád, některý z rodičů, nebo do vozovky spadl míč. Vozidlo nelze zabrzdit na místě. Bez vysvětlení fyzikálních zákonů ale přiměřeně věku, proč vozidla nemohou zastavit na místě.

• Nácvik odhadu rychlosti

Motivační fáze:

Při vycházce se zastavíme na chodníku a vybereme si dva vhodné pevné body (strom – popelnice). Děti poučíme, že se nesmí přibližovat ke krajnici chodníku.

Učitelka položí dětem otázku:

Děti, do kolika napočítáme, než přijede červené auto.

Společně nahlas počítají. Společné počítání opakují i s dalšími vozidly.

Poté se děti zeptá, zda by věděly, jak poznají, které vozidlo se k nim přibližovalo nejrychleji a které nejpomaleji.

Vysvětlí.

Pak si děti vyzkoušejí svůj vlastní odhad na vozidlech, která učitelka určuje. Děti si počítají potichu.

Pojmenovávají vozidla, která vybírá učitelka:

Děti, nejrychleji se přibližující, je vozidlo je: Odpověď: např. modré barvy.

Vozidlo, které přijelo později než první, mělo barvu: Odpověď: Např. bílou.

Vozidlo, které se přiblížilo za nejdelší dobu mělo barvu: Odpověď: Červenou atd.

Dětem zdůrazníme, že nejrychleji se k nám blíží to vozidlo, u kterého napočítáme nejméně. Takové vozidlo je pro nás nejvíce nebezpečné.

Děti se tak naučí nejen význam slov nejrychleji, nejpomaleji, první, druhý, poslední apod., ale také jak odhadnout, kdy se vozidlo přiblíží.

Využití je především pro bezpečnost dětí při přecházení přes silnici.

Hra je vhodná pro předškolní věk, resp. pro děti po zápisu do první třídy, tj. pro děti 5ti – 6ti leté.

• Už jsem velký, mohu jít sám ven

Pomůcky:

Obrázky účastníků silničního provozu, které jsou vystříhané z časopisů nebo nakreslené, vyobrazení dopravních značek, hrací kostka s dopravními značkami, pro variantu č. 2 obrázky s otazníkem na jedné straně a předmětů souvisejících s dopravou a bezpečností v dopravě na druhé straně - bezpečnostní sedačka, cyklistická přilba, vesta s retroreflexem, svítilna na kolo, apod., hrací žetony.

Pravidla hry:

Učitelka rozloží po třídě (zahradě) dopravní značky (dopravní cestu) tak, aby na sebe navazovaly a vytvářely plynulou cestu. Po (třídě) zahradě rozloží obrázky účastníků silničního provozu: Chodec, jezdec na kolečkových bruslích, jezdec na lyžích, člověk táhnoucí vozík, maminka s kočárkem, osobní vozidla, záchranky, vozidla hasičská, nákladní vozidla, autobusy atd.

Vybrané dítě hodí kostkou, na které jsou dopravní značky. Ostatní děti se rozejdou po třídě (zahradě) a v časovém limitu (20 vteřin – písknutí píšťalkou) vyhledávají obrázky účastníků silničního provozu, kterých by se daná dopravní značka mohla týkat. Např.: Zákaz vjezdu všech vozidel. Děti, které patřičný obrázek (všechna motorová vozidla) najdou, donesou jej k dopravní značce (ležící na zemi) a vysvětlí proč si myslí, že dopravní značka se týká tohoto účastníka silničního provozu. Hra pokračuje pokud jsou k dispozici dopravní značky nebo obrázky účastníků silničního provozu.

Hry k osvojení základních znalostí a dovedností

Při vytváření „dopravní cesty“ jsou střídány nejznámější dopravní značky, se kterými se dítě může setkat a jejichž význam, resp. chování u nich by mělo před nástupem do školy zvládat.

Obměna hry:

Na „cestě“ jsou i místa s otazníkem. Na kartičce je z druhé strany nakreslen předmět, který souvisí s bezpečností dětí.

Na těchto značkách děti plní úkoly, které na počátku hry učitelka zadá. Řekni kdo a kdy tento vyobrazený předmět používá a vysvětli všem dětem proč. Za správně splněný úkol je dítě odměněno žetonem. Za chybnou odpověď se naopak žetony odevzdají.

Na závěr je hra vyhodnocena. Vítězí ten, kdo má největší počet žetonů.

Na cestu je možné přidat „přechod“, na kterém se děti musí chovat správně a musí znát pravidlo „zeleného kříže“ pro bezpečné přecházení.

Obdoba může být se železničním přejezdem.

Hra je určena pro děti před nástupem do školy.

● **Jééé, to je dlouhé vozidlo!**

Pomůcky:

Kostky ze stavebnice, auto, nákladní auto s přívěsem, panáček, panenka.

Motivační fáze

Řízený rozhovor:

Děti, co stalo, když jsme čekaly na přechodu pro chodce a kolem projelo velké nákladní vozidlo? Co jste cítily? (určitě odpověď bude zápach výfukových plynů, ale učitelka musí navodit situaci tak, aby si děti všimly i toho, že se udělal „velký vítr“ za projíždějícím vozidlem. Upozorní tak na nebezpečí víru, který vzniká při průjezdu vozidla pokud:

- Chodec stojí blízko přechodu
- Jakým nebezpečím je pro cyklistu, motocyklistu, atd.

Na vycházce děti pozorují, jak velká vozidla projíždějí zatáčkou.

Jak a kam si musí najet autobus, nákladní vozidlo apod pro projetí zatáčkou a jak blízko chodníku projíždějí zadní kola velkého a dlouhého vozidla.

Ve třídě si pak samy vyzkoušejí, jak je těžké projet s velkým vozidlem zatáčkou.

Postup:

Děti si postaví z kostek stavebnice „silnici“ (viz. obrázek), tak aby odpovídala proporcím osobního vozidla. Do zatáčky postaví panáčka (panenku) a projedou „silnicí“ s malým autíčkem. Pozorují co se stalo. Autíčko projede zatáčkou bez kolize.

Stejnou silnici projedou s nákladním autem s přívěsem. Při průjezdu zatáčku se kostky v zatáčce posunou a panáček spadne (viz. obrázek).

Poznámka pro učitele:

Dráha vozidla, resp. návěsu (přívěsu) nebo zadní nápravy vozidla s návěsem nebo dlouhého vozidla, vč autobusu, je tzv. vlečná křivka.

Učitelka na názorném příkladu dětem vyvodí nebezpečí, které pro chodce, cyklistu, motocyklistu představují nákladní vozidla, autobusy, trolejbusy.

Pro bezpečné projetí zatáčkou potřebují velká vozidla plochu mnohem větší, než potřebuje osobní vozidlo nebo motocykl.

Závěr pro bezpečné chování:

Dítě (jezdec na kole) stojící na v blízkosti vozovky (na obrubníku chodníku), zvláště v místech, kde je zatáčka, je v nebezpečí.

Obdobné riziko hrozí i cyklistovi, který jede vedle kamionu a řidič ho nevidí. Když se cyklista pohybuje u zadní části přívěsu nákladního vozidla nebo kamionu, který zatáčí na opačnou stranu (vlevo), může cyklistu (chodce) přívěsem smést ze silnice, přitlačit k zábradlí, budově apod.

- **Pasažér v autě**
- **Používáš zadržný systém?**

Pomůcky:

Auto, figurka panáčka, vajíčko, lihový fix, papír, bavlnka, lepidlo, nůžky, stužka (simulace zadržného systému), popř. barevná izolepa, noviny či igelitová folie.

Fáze motivační:

Náš pasažér, experimentátor Eda, pojedje s mámou (tátou) autem a předvede vám, co se může stát cestou do školy, pokud se nepřipoutá v autosedačce bezpečnostním pásem.

Otázky:

Kdo se z vás děti ve vozidle poutá?

Jak a čím se poutáte? Kde v autě sedíte?

Kontroluje vám maminka nebo tatínek zda jste správně připoutaní?

Postup:

Syrové vajíčko pomalujeme (obličej) a přilepíme nohy a ruce z bavlnky a papíru. Připravíme spolujezdce (Anežku) pro řidiče. Panáčka i vajíčko posadíme do autíčka a přilepíme izolepou případně převážeme stužkou, aby nemohly z auta vypadnout při nárazu do překážky. Před rozjetím se děti pokusí odhadnout, co se stane. Auto rozjedeme mírným pohybem po hladké ploše lavice (stolu). Ke konci dráhy narazí na pevnou překážku, která simuluje jiné vozidlo. Při tomto nárazu by vejce nemělo vypadnout.

Ukázku opakujeme stejným způsobem jen s tím rozdílem, že vejce nebude nikterak jištěno. Po nárazu vajíčko vypadne z vozidla a rozbije se.

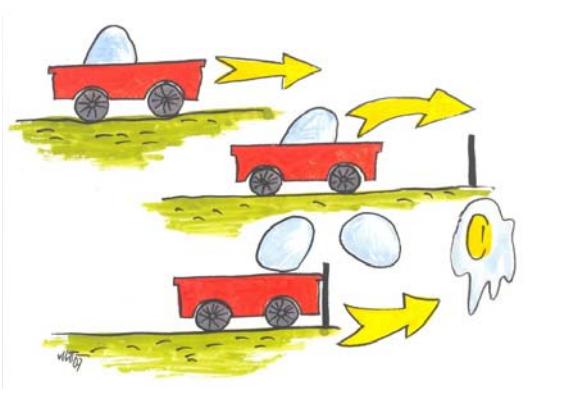
Zbytek z vejce je nutno zachytit na noviny, igelitovou folii, apod., kterou před započítím ukázky rozprostřeme na podlaze v několika vrstvách a v okruhu asi 1 metru od lavice.

Dětem na tomto názorném příkladu vysvětlíme, proč je velice důležité se poutat i na malé vzdálenosti a při malé rychlosti.

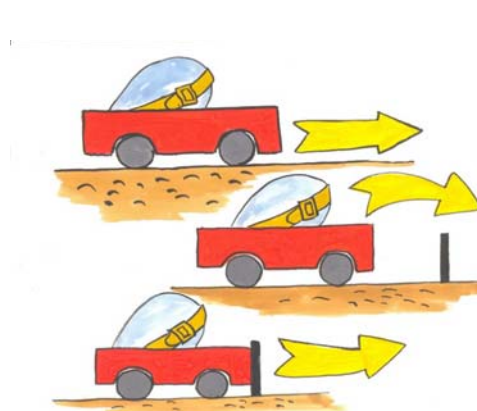
Pokud učitelka dětem vysvětlí, že vajíčko znázorňuje křehkost hlavy (lebky) dítěte, ne plýtvání potravinou, děti budou vnímat tento pokus velmi kladně a na dlouho si zapamatují dopad nepoužívání nepoužití bezpečnostních pásů, případně bezpečnostní přilby.

Efektivita pokusu je větší, než škoda způsobená jednorázovým použitím vejce (ukázka 1x za rok).

Nepřipoutané vejce

Připoutané vejce

● Na siláka

Pomůcky:

Popruh zakoupený v obchodě stavebních a zahradnických potřeb imitující bezpečnostní pás, tj. musí být dostatečně široký a dlouhý, židle.

Postup:

Vybrané dítě posadíme na židli a připevníme jej pásem jako ve vozidle zachycení pásu na tři pevné body, tak aby dítě nezranil. Dětem ukážeme, kudy se musí pás v autě vést, aby zachránil život a nikomu neublížil. Nesmí vést přes krční oblast. Správné vedení pásu je přes klíční kost a přes bříško dítěte šikmo dolů. Dítě, které se „poutá bezpečnostním pásem“ se pokusí ze židle vstát, bez rozsukování popruhu.

Učitelka dětem vysvětlí, jakou má bezpečnostní pás funkci při prudkém brzdění nebo při nárazu - bezpečnostní pás nemá za úkol znemožnit únik ze sedadla, ale jen zbrzdit tělo při prudkém brzdění nebo nárazu.

Ukázku by si mělo vyzkoušet každé dítě.

Tato názorná ukázka má především demonstrovat pevnost přichycení pásu ve vozidle a jeho vedení přes tělo dítěte. *Nepřímou i funkci zádržného systému !!!*

V druhé ukázce, aby si děti uvědomily, že je přichycení pásem je opravdu pevné, tři děti chytí popruhem svého kamaráda, který stojí. Popruh přeložíme na polovinu, v místě ohybu pás drží jedno dítě a na volných koncích další dvě děti. Popruh je vedený přes břicho a hrudník dítěte, a pod pažemi (kvůli bezpečnosti dítěte).

Děti stojí krok za kamarádem (napodobující uchycení pásu do upínače). I když se kamarád snaží dětem uniknout směrem vpřed, je uchycení natolik pevné, že se to nepodaří.

Z důvodu bezpečnosti dítěte nesmí být tato ukázka pevnosti „pásu“ delší než cca 3 – 5 sekund!!!

Učitelka vysvětlí, jaká je funkce bezpečnostního pásu, nezbytnost být při krátké cestě připoutaný a jakou má funkci při zadržení těla při nárazu.

Zdůraznit, že bezpečnostní pás se ve skutečnosti pod ruku nedává. Zdůvodnit.

Pozor, ať popruh nesklouzne na krk dítěte.

● Létající předměty

Pomůcky:

Kruh vystřížený z pevného kartonu, drobný lehký předmět – např. papírová kulička, špejle.

Motivační fáze:

Učitelka položí dětem otázku: “Co se děje ve vozidle s předměty nebo cestujícími, pokud řidič vjede prudce do zatáčky?” Očekávaná odpověď dětí by měla být, že při jízdě do zatáčky se naklání na stranu (pokud nesedí pevně v bezpečnostní sedačce s postranními opěradly), případně, že některé volně ložené předměty se pohybují po vozidle. Pokud dítě cestovalo autobusem může mít dítě zkušenost, že spadlo, případně jej někdo chytal nebo na něj něco padalo z úložného prostoru.

Ukázka:

Do středu kruhu vpíchneme špejli. Špejli uchopíme ze spodní strany prsty jedné ruky a na horní plochu kruhu položíme drobný a lehký předmět, např. papírovou kuličku. Prstem druhé ruky roztočíme papírový kruh tak, aby dosáhl rychlosti, při níž předmět vylétne přes jeho okraj. Pozorujeme, co se děje. Pokusem simulujeme situaci v autě, kdy při rychlém průjezdu zatáčkou nebo při smyku vozidla, se mohou ve vozidle volně ležící předměty pohybovat a zranit cestující. Ukázku opakujeme s předmětem, který je připevněný např. pomocí lepicí pásky – simulující bezpečné uložení předmětů ve vozidle.

Při průjezdu zatáčkou vzniká ve vozidle odstředivá nebo dostředivá síla, dle typu zatáčky a rychlosti při průjezdu zatáčkou.

Dětem vysvětlíme, proč je třeba být ve vozidle při jízdě nejen připoutaný, ale také veškeré hračky, předměty ale i zvířata nesmí být jen volně převážené – položené (bezpečnost cestujících). Na tomto příkladu můžeme také demonstrovat, jak je nutné se, při jízdě v prostředku hromadné dopravy, pevně držet madla (sedět) – dodržování zásad bezpečné přepravy v autobuse.

Zdůrazníme nevhodnost převážení nápojů v kabině vozidla ve skleněném obalu.

• Je v tom rozdíl?

Motivační fáze

Na základě vycházky do okolí školy učitelka vyzve: Děti, postavíme si bezpečné město. Takové město musí být bez nebezpečných míst nejen pro vás, ale pro všechny lidi a dopravní prostředky. Učitelka vysvětlí, jaké je nebezpečné místo pro chodce, vozidla nebo pro MHD.

Pomůcky:

Krabičky různých velikostí, např. od léků a různých pochutin, (které děti postupně sbírají a nosí do školky), barevné papíry, autíčka, figurky ze stavebnice Lego nebo Igráček, dřevěné kostky, písek, kamínky, papír, temperové barvy, špejle, bavlnka, lepidlo, nůžky, víčka od PET lahví (různé barvy), pevná a dostatečně velká podložka (např. kartónové dno velké krabice – v každém obchodě vám rádi dají).

Skupinová práce. Učitelka rozdělí třídu tak, aby každá skupina byla schopná úkol zvládnout přiměřeně věkovým zvláštnostem dětí. Každá skupina má za úkol vytvořit, to, co ve svém věku zvládne.

Postup:

Na základě pozorování si na pevnou a dostatečně velkou podložku vymodelujeme a dokreslíme okolí školky. Společně s dětmi vytvoříme vše, co k okolí školky přísluší, včetně dopravních značek, dopravního značení, vysypaných chodníků pískem, nakreslené silnice, atd., tak aby vymodelovaná situace byla co nejvěrnější, s přihlédnutím ke věku dětí. Model okolí školky použijeme k ukázkám správného a nesprávného chování s použitím autíček (krabiček) a figurek. Každou situaci vysvětlíme. Děti budou mít za úkol, aby se pokusily společně s rodiči vymyslet, jak upravit okolí školky, tak, aby byla dopravní situace v dané lokalitě co nejbezpečnější. Navržené změny domodelujeme a pokusíme se, opět s pomocí figurek a autíček, situaci popsat jak se bezpečnost zlepšila a proč. Případně můžeme rodiče motivovat ke společnému podání návrhu na změnu v uspořádání v okolí školky.

• Jsem tajný dopravní agent pan Kvítečko

Motivační fáze:

Řízený rozhovor učitelky s dětmi:

Dopravní agent pan Motyčka si již neví rady. Mezi motoristy se rozšiřují nové nešvary, který vedou k úrazu dětí a nejen jich. Proto prosí, vás, kamarády, zda mu nemůžete pomoci. Jsi teď jeho pomocník, agent Kvítečko. Když pojedíš s rodiči autem, zkus se dívat kolem sebe, co je na silnici nebezpečného. Společně se pak pokusíme panu Motyčkovi nakreslit, co se nám podařilo zjistit.

Dětem vysvětlíme, co je vlastně rizikové chování je. Uvedeme příklady nebezpečného chování:

- Náhlé vstoupení do vozovky

Vysvětlení nebezpečného chování učitelkou:

Chodci často vstupují do vozovky bez rozhlédnutí a překvapí kolemjedoucí i řidiče.

- Chůze mimo přechod

Vysvětlení učitelkou:

Sledovat, kolik chodců přechází mimo přechod, i když je přechod v dosahu. Vyvodit ze situace nebezpečí pro chodce tak i pro řidiče.

- Nerozhlédnutí se před vstoupením do vozovky vlevo

Někteří chodci se místo vlevo rozhlédnou při vstupu do vozovky vpravo.

Vysvětlení učitelkou:

Proč je třeba se rozhlédnout nejprve vlevo (při přecházení přijíždějí nejbližší vozidla zleva).

Nerozhlédnutí se uprostřed vozovky vpravo:

Chodci se často zapomenou uprostřed vozovky rozhlédnout do pravého směru. Během přecházení může dojít ke změně dopravní situace, proto je důležité děti učit sledovat provoz během celého přecházení.

Přecházení na nepřehledném místě:

Vysvětlení učitelkou:

Přecházení v zatáčce, mezi auty, za popelnicí nebo za jinou překážkou je velmi riskantní, proto pozorováním nebezpečných míst učíme vybírat si vhodné a bezpečné místo pro přecházení.

- Pomalá chůze přes vozovku

Vysvětlení učitelkou:

Pokud jde chodec příliš pomalu, může se rychle přiblížit vozidlo, které jej při přecházení ohrozí.

- Vběhnutí do vozovky

Vysvětlení učitelkou:

Rychlé přebíhání je stejně nebezpečné. Děti neumí dostatečně odhadnout rychlost přibližujících se vozidel a mohou tak vběhnout pod auta v obou směrech.

- Vytržení se dítěte dospělé osobě

Vysvětlení učitelkou:

Na vycházce si všimnete maminky s malým dítětem. Dítě se mamince vytrhlo z ruky. Děti mohou vydedukovat, co se může stát, pokud se vytrhne na vozovce nebo na chodníku. I pokud se dítě vytrhne jen při chůzi na chodníku může polekat kolem projíždějícího řidiče.

- Volně pobíhající zvíře (může vběhnout do vozovky)

Vysvětlení učitelkou:

Děti mohou počítat, kolik zvířat pobíhá volně po ulicích ve městě, ale i v menších obcích, kde se často po silnici a blízkosti silnice volně pohybují slepice a jiná drůbež.

- Jízda na kole bez přilby a s přilbou
- Telefonování řidiče za jízdy.
- Náhlý a rychlý vjezd auta na přechodu.
- Nedání přednosti tramvaji chodcem.

Děti mohou porovnávat, která skupina je větší. Jestli je více řidičů, kteří dodržují předpisy nebo je více „hříšníků“. Zároveň by měly děti porovnávat, které skupině hrozí větší nebezpečí úrazu.

Děti rozdělíme do skupin. Každá skupina dostane okruh nebezpečných situací v dopravě nakreslených na obrázcích. Do obrázků si budou dělat čárky při spatření nebezpečného chování. Celá hra může být limitována časovým úsekem – týden, víkend, apod.

Děti mohou dostat i „domácí úkol“ podívat se, kolik předmětů mají rodiče a sourozenci, na kterých je retroreflexní materiál (oblečení, obuv, taška, batoh...). Předměty nakreslí a učitelka vyhodnotí, kdo má předmětů nejvíce a zda jsou správně nakresleny.

• Cestující v hromadném dopravním prostředku

Kompetence:

Vždy se pevně držím nebo sedím

Chovám se bezpečně při čekání na zastávce (ostrůvku)

Vím, jak vystupovat z autobusu.

V okruhu vědomostí a dovedností, které se týkají dítěte jako cestujícího, bude hrát značnou roli i způsob přepravy dětí do školského zařízení. Většina dětí je do školky přepravována individuální dopravou – vozidlem. Proto je pro bezpečnost dítěte velmi důležité děti seznámit s jejich rolí jako účastníka hromadné dopravy. Pro aktivity pořádané mimo školku budou používat i např. autobus nebo tramvaj a pod. Vysvětlit, proč je název „hromadná doprava“ a jaký má význam pro ekologii. V okruhu vědomostí a dovedností, které se týkají dítěte jako cestujícího, bude hrát značnou roli i způsob přepravy dětí do školského zařízení. Většina dětí je do školky přepravována individuální dopravou – vozidlem. Proto je pro bezpečnost dítěte velmi důležité děti seznámit s jejich rolí jako účastníka hromadné dopravy. Pro aktivity pořádané mimo školku budou používat i např. autobus nebo tramvaj a pod. Vysvětlit, proč je název „hromadná doprava“ a jaký má význam pro ekologii. Naučit děti pojmenovávat prostředky hromadné dopravy. Především je zapotřebí, aby děti věděly, jak se v prostředku hromadné dopravy chovat: Při nastupování a vystupování se pevně držet rodičů nebo madla. Na ostrůvku stát a hlídat si kde se stojím a zda mi nehrozí nebezpečí od projíždějících vozidel (navázat na tematiku správného chování u přechodu – obdoba). Známe a dodržujeme pravidla pro cestující ve veřejných dopravních prostředcích – vysvětlit přiměřeně věku dítěte, jak se chovat v tramvaji, autobusu nebo trolejbusu. Vědět, že pro vlastní bezpečí, zvláště pokud je dítě ve věku do 6 ti let je lépe, pokud sedí než by stálo a drželo se madla. Místa k sezení jsou určena především pro starší a nemocné spoluobčany, ale při jízdě v prostředku hromadné dopravy musí za dítě rozhodovat, s ohledem na jeho bezpečnost, rodiče.

• Jezdec na kole či koloběžce

• Jak se brzdí

Pomůcky:

Hrací kostka, cca 1m prádlové gumy, metr nebo provázek na měření, různé typy povrchů - PVC, kluzná fólie, koberec, dlaždice, chodník posypaný pískem, ledová plocha, mokrá povrch, atd., křída k označení vzdálenosti.

Motivační fáze:

Dnes si ukážeme, jak se dá rychle zabrzdit na různém povrchu.

Klouzaly jste se děti někdy?

Zkoušely jste se někdy klouzat na klouzačce nebo na sněhu?

Kde to lépe klouzalo?

A na jakých botách vám to šlo nejlépe?

Na botách s hrubou podrážkou nebo na botách s hladkou podrážkou?

Pokus:

Gumu připevníme ke dvěma nohám stolu nebo ve venkovním prostředí ji dvě děti pevně uchopí. Do gumy vložíme dřevěnou kostku a gumu natáhneme (jako prak). Místo, kam jsme gumu natáhli, si označíme, aby byla guma natažena vždy do stejné vzdálenosti. Gumu i s kostkou pustíme. Označíme si křídou (raději změříme pro porovnání), kam až kostka došla. Stejný pokus děláme ve venkovním prostředí na různém povrchu. Vzdálenosti „dojezdu“ porovnáváme.

Dětem vysvětlíme praktický dopad brzdění na různém povrchu (vlastností povrchu vysvětlíme přiměřeně věku dětí) např. pro jízdu na koloběžce, kole a ve vozidle.

Stejný pokus můžeme opakovat i s více nataženou gumou (kostka má větší rychlost). Vzdálenosti opět přeměříme a porovnáme.

Upozornění:

Před započítáním názorné ukázky je zapotřebí děti poučit, kde musí učitelkou musí stát v bezpečné vzdálenosti. Vysvětlit proč.

• Jsem zodpovědný „řidič“

Pomůcky:

Dětské dopravní prostředky, dopravní značky, ochranné prvky (přilba, nákolennice, reflexní pruhy). Motivační fáze:

Chovám se jako táta nebo máma před jízdou naším automobilem. Co táta nebo máma dělají, než nastartují auto? Co všechno musím udělat i já pro svoje bezpečí a bezpečí druhých?

Pravidla hry:

Každé dítě si před jízdou, zkontroluje stav svého „vozidla“ a nasadí si ochranné prvky. Případné nedostatky nahlásí. Pak vozidla zkontrolujeme společně. Na zahradě zkusíme, jak se jezdí na různém povrchu, jaká je brzdová dráha na vlhké trávě, na listí, jak se dá rychle a bezpečně zabrzdit před překážkou. Nácvik jízdy po vytyčené úzké dráze. Po zvládnutí bezpečného ovládnutí „vozidla“ je dráha doplněna o dopravní značky, které dítě musí při jízdě respektovat a dodržovat pravidla „účastníka silničního provozu“. Vedoucí hry (učitelka) je ve funkci policisty a dětem dává pokutové bločky. Na konci hry vyhodnotí, kdo nejvíce porušoval pravidla. Ve hře je možné použít i semafor z předchozí hry.

Na školní zahradě můžeme provádět i některé pokusy. Např. pokusy s brzdovou dráhou na různých typech povrchu (tráva, beton, hlína) – délka brzdové dráhy. Jízda na koloběžce po čáře, splnit úkol zastavit před papírovou krabicí (pokud dítě jede větší rychlostí nestihne včas zabrzdit a do krabice narazí).

Bezpečnostní upozornění:

Při této aktivitě, z důvodu bezpečnosti, děti musí jezdit jen jednotlivě až po vyzvání učitelkou.

● Co umí ochranná přilba nebo helma

Motivační fáze:

Řízený rozhovor na téma:

Proč nosím na hlavě bezpečnostní přilbu (cyklistickou helmu). Zdůraznit, že poranění hlavy jsou velmi nebezpečná – nerozvíjet jaká, ale jen zdůraznit, že by si po poranění hlavy třeba už nikdy nemohly si hrát, chodit, mluvit apod.

Pomůcky:

Menší dýně, dětská helma

Postup:

Dýni vložíme do přilby a pustíme na zem. Dýně v přilbě zůstane nepoškozená. Pokud ale pustíme dýni bez přilby, tak se rozbije. Při upevňování cyklistické přilby předvádíme, jak přilbu správně nasadit na hlavu, aby byla funkční. Upozornit, že každý musí mít přilbu takové velikosti, jakou má jeho hlava. Nesmí být ani větší, ani menší. Jinak nesplní úlohu ochránit hlavu před úrazem.

Poznámka:

Dýni jistě některý z rodičů bude buď pěstovat na zahradě nebo na koupit dýni na podzim.

● Na zmrzlinu nebo k lékaři?

Motivační fáze:

Jezdíš na kole, koloběžce nebo na kolečkových bruslích?

Co si oblečeš, pokud pojedíš na koloběžce nebo na kole, kolečkových bruslích?

Popiš svoje oblečení.

Na co nesmíš zapomenout, aby ses ochránil před poraněním ?

Pomůcky:

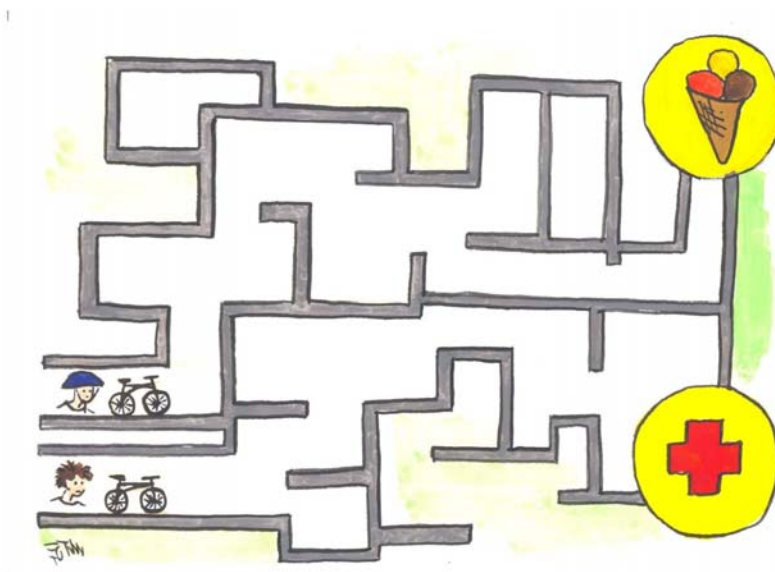
Bludiště, tužka

Postup:

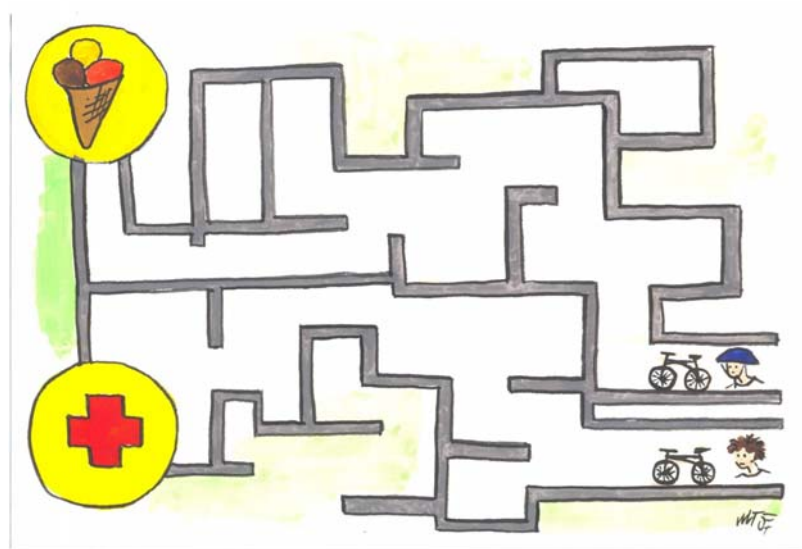
Děti řeší labyrint, ve kterém dítě s přilbou přijede k cukrárně, ale dítě bez přilby skončí u lékaře. Labyrinty dětem připravíme v pravolevé i v levopravé orientaci, aby si mohly vybrat takový, který je pro jejich laterální přirozenější.

Po vyřešení labyrintu učitelka vyhodnotí jaké je správné řešení a proč.

Labyrint pro praváky

Labyrint pro leváky

Příloha č. 1

Náměty na hry pro rozvoj smyslového vnímání

- **Na hnízda**

Na podlaze jsou volně rozmístěny obruče, jichž je o jednu méně, než dětí (v přírodě lze využít křídou nebo stužkou označené stromy). Děti stojí v „hnízdech“ (opřeny o stromy). Jedno z dětí je bez „hnízda“. Na slova dítěte, které zůstalo bez „hnízda“: „Ptáci z hnízda“ se děti stěhují do jiných „hnízd“. Najít hnízdo se snaží i dítě, které vyvolávalo. Hra se opakuje, vyvolává opět dítě, na něhož „hnízdo“ v tomto kole nezůstalo volné.

Hra je zaměřena na rozvoj pozornosti, vnímání slov, rychlosti reakce a periferního vidění.

- **Na myšky**

Židličky jsou umístěny v kruhu. Děti – myšky, jsou zalezlé v „díře - každé za židličkou.

Ve středu kruhu je žíněnka.

Jedno dítě, které je určeno jako kočka, chodí vně kruhu. Jestliže se některá myška pohne nebo vydá zvuk (např. pohne židličkou) kočka se jí packou dotkne a odvádí do středu kruhu jako svou kořist. Po pár minutách (cca 2- 3 minuty) se kočka unaví, jde do středu kruhu, natáhne se na žíněnku a odpočívá vleže na břiše. Nyní se všechny myši, i ty chycené, mohou pohybovat, běhat, hluchet, a škádlit kočku. Přitom ale musí dávat pozor. Pokud kočka vstane, všechny myši běží co nejrychleji a nejtišeji na svá místa za židličkou, aby je kočka nechytla.

Myška, která je kočkou polapena uvnitř kruhu, ještě než se stačí vrátit na místo do „díry“, je v příští hře kočkou.

Hra je zaměřena na rozvoj pozornosti a soustředěnosti na vnější podněty.

Z důvodu bezpečnosti dětí je určena pro věk od 4 let.

Možná obměna téže hry:

- **V ZOO**

Všechny děti, až na jedno, sedí po obvodu kruhu na podložkách - klecích pro zvířata. Jsou označeny obrázky různých zvířat. Zbylé dítě uvnitř kruhu vyvolá dva druhy zvířat (např. žirafy a sloni). Děti, označené těmito obrázky si rychle vyměňují místa (klece), jedno z uvolněných míst (klecí) se snaží rovněž obsadit dítě „vyvolávač“ z kruhu. Dítě, na něhož podložka - klec nezůstala, zůstává v kruhu a vyvolává další zvířata. Jestliže zavolá „Zoologická zahrada“, vymění si místa všichni. Hra pokračuje dle zájmu a rychlosti reakce dětí, ale ne déle než cca 10 minut. Pozornost dětí pak rychle klesá.

Místo zvířecích druhů lze použít jiné okruhy, např. nářadí, ovoce, povolání, dopravní prostředky, rostliny, pohádkové bytosti, předměty denní potřeby ...

Hra je opět zaměřena na rozvoj pozornosti a sluchového vnímání.

- **Policista**

Jedno dítě je vybrané jako příslušník policie. Ostatní děti se pohybují ve vymezeném prostoru třídy (hřiště). Na povel učitelky „červená“ zůstávají stát bez hnutí na místě. Na povel „žlutá“ se mohou připravit k pohybu. Na povel „zelená“ se děti dají opět do pohybu.

Úkolem policisty je dávat pozor, aby se žádné z dětí nehýbalo z místa do okamžiku, než je dán povel „žlutá“, resp. „zelená“. Dítě, které nerespektuje povely k pohybu (stání) je vyřazeno ze hry. Vyhrává dítě, které zůstane ve hře jako poslední hráč.

Hra je zaměřena na pochopení významu barev na světelné signalizaci pozemní komunikaci a rozvoj pozornosti, vnímání povelů a pochopení jejich významu.

Upozornění: Na přechodu pro chodce je jen dvoubarevná soustava se signály pro chodce – červená a zelená. Pokud děti budou v roli chodce, nezapomenout ve hře jmenovat jen dvě barvy.

- **Co to slyším?**

Děti sedí v kruhu na podlaze, ruce složené na pokrčených kolenech a hlavu mají položenou na ruce. Oči mají zavřené. Učitelka vykoná činnost, která vydává jakýkoli zvuk (např. zavře dveře, přelije vodu, pošle po zemi autíčko, udělá pár kroků, zašustí s papírem a pod ...). Děti se snaží zjistit původ a směr zvuku odkud přichází. Kdo první uhodne, stává se pro další kolo tím, kdo bude vyhledávat a vytvářet zvuky do hry.

Hra je zaměřena na rozvoj sluchového vnímání - zvukovou analýzu a syntézu.

- **Na zvuky**

Tato hra je obměnou hry „Ptáčku, zazpívej“. Děti sedí v kruhu, vybrané dítě, které je uprostřed, má zavázané oči. Učitelka dítě několikrát se zatočí kolem vlastní osy, (dbá aby se mu nezatočila hlava – nebezpečí pádu). Každému sedícímu dítěti učitelka pošeptá zvuk, který bude vydávat a který se týká dopravy – sanitka, nákladní vozidlo, osobní vozidlo, chodec, cvakání na přechodu pro chodce (zvuk pro nevidící), atd. Dítě, které je uprostřed kruhu má za úkol uhodnout kdo a jaký zvuk vydává. Vybrané dítě osloví spoluhráče: „Předved' mi svůj zvuk!“ Ten, před kým stojí musí vydat přidělený zvuk. Teď je už na dítěti, zda zvuk uhodne, kdo jej vydává a jaký zvuk to je. Pokud uhodne, hráči se vymění. V případě, že neuhodne, zvuk vydává vedle sedící dítě vpravo. Vybrané dítě znovu hádá. Pokud neuhodne, zvuk vydává dítě sedící vlevo. Pokud neuhodne ani teď, vypadává ze hry a do role hádače zvuku jde dítě, které jako poslední vydávalo zvuk.

Dovednosti, které hra sleduje:

Pro hráče, který hádá:

Rozpoznávání zvuků – sluchová analýza a syntéza. Uvědomění si důležitosti zraku jako orientačního smyslu.

Pro sedící hráče:

Prohloubení dovedností při splnění pokynů, uvědomění si pojmu - vlevo – vpravo.

Upozornění:

Hře musí předcházet nácvik „dopravních zvuků“, které děti znají a bezpečně rozpoznají.

Hry pro rozvoj pozornosti

Tento typ her není samoúčelný. Musíme si uvědomit, s jakými znalostmi, dovednostmi a vědomostmi do mateřské školy dítě nastupuje a snažit se rozvíjet záměrnou pozornost dítěte, přemýšlivost, poznávací schopnosti a dovednosti ve všech požadovaných směrech pro další rozvoj dítěte.

- **Všechno jezdí, co má kola**

Obdoba hry na „Všechno létá.“

Děti tleskají do rytmu říkanky: „Všechno jezdí, co má kola“. Vedoucí hry na střídačku jmenuje předměty, které se pohybují pomocí kol po silnici a předměty, které sice mají tvar kola –kruhu (např. kolečko v hodinách, záchranný kruh, talíř, apod.), ale nepohybují se pomocí kol po silnici. Děti mají za úkol, co nejrychleji změnit pohyb rukou z tleskání na motání předpažím, v případě, že se jedná o předmět pohybující se pomocí kol po silnici. Vedoucí hry – učitelka (ale může to být i vybrané dítě) sleduje, jak každé dítě rychle zareaguje na změnu povelu. Dítě, které nereaguje v časovém limitu (učitelka si určí sama pro sebe, dle věku a šikovnosti dětí), ze hry vypadává. Vítězem je ten, kdo ve hře zůstává jako poslední.

Hra je zaměřena na rozvoj pozornosti.

- **Víme, kde je vlevo, víme kde je vpravo**

Děti sedí na zemi kolem lana, které znázorňuje silnici. Když řekne učitelka „pravá“, děti natáhnou pravou ruku děti před sebe „nad silnici“, když řekne „levá“, natáhnou levou ruku. Teprve řekne-li učitelka „silnice“, natáhnou hráči obě ruce směrem do silnice.

Hra se může rozšířit pojmem „střední“, kdy hráči natáhnou před sebe obě ruce současně. Jednoduchou hrou se naučí poznávat kde je vlevo, vpravo, uprostřed. Dovednosti a znalosti potřebné v silničním provozu.

- **Barvy a barvičky pro řidiče i dětičky**

Děti vystříhají z barevně odlišných papírů postavy - sebe a vyzdobí jimi nástěnku. Na některé použijí reflexních materiál.

Úkol pro děti:

Ukázat rodičům a vysvětlit, která postava je nejlépe vidět a proč.

Pro inspiraci rodičů – řidičů doplnit textem např. „Mámo, táto, jak mě vidíš?“ „Pane řidiči, tady jsem já!“ apod.

- **Kudy, kudy cestička**

Chůze po odlišném materiálu, než je chodník nebo asfaltová silnice, si děti zkouší, jaké mají pocity z pohybu tam, kde nemají příliš jistotu v chůzi. Např. po kuličkách, oblázcích rozsypaných na podlaze, nebo na kluzkém chodníku, na sněhu, ledu, po igelitové fólii, apod.

Navážeme rozhovor na téma:

Vyjádří svůj pocit z nejisté chůze, z možnosti uklouznutí. Učitelka poukáže na nebezpečí v silničním provozu, které hrozí všem, pokud se pohybují po materiálu, který jim neskýtá pocit jistoty při pohybu. Např. písek, rozsypané kamínky, apod. Děti mohou hovořit o vlastní zkušenosti z jízdy na kole po kluzkém podkladu.

Poznámka pro učitele:

Je zapotřebí v maximální možné míře zajistit bezpečí dětí – odstranit předměty, o které by se mohly poranit, děti upozornit, že se mohou pohybovat jen velmi pomalu a zdůvodnit proč – nebezpečí pádu - „smyku“.

- **Naše ulice**

Kolektivní práce dětí:

Na připraveném pruhu balicího papíru je nakreslena silnice. V každém rohu papíru je nakreslen obrys domku. Každé dítě, které se účastní hry, má za úkol doplnit okolí silnice a nakreslit „svůj“ dům. Poté si děti vezmou autíčka přinesená z domu a učitelka vysvětlí jak se budou autíčky pohybovat. Jezdí po silnici. Napodobují automobilový provoz. Dodržují pravidlo jízdy po pravé straně a předjíždění se vlevo. Při jízdě si vymýšlejí, jak by bylo možné doplnit okolí silnice tak, aby se jim zde dobře a bezpečně hrálo jako: Chodci, jezdci na koloběžce, kole apod. Společně si dokreslí hřiště, chodníky, obchody. Aby byl pohyb co nejbezpečnější, nakreslí si přechody pro chodce, cyklistické stezky a pod.

Celý objekt je učitelkou vyhodnocen z hlediska vnímání bezpečí dětským pohledem. Učitelka na případné nedostatky poukáže a vysvětlí, jak situaci vyřešit lépe.

Tutéž aktivitu je možno aplikovat na školní zahradu.

Při plnění těchto činností si děti rozvíjejí mnoho důležitých schopností a dovedností a zároveň si prohlubují smyslové vnímání, které jim pomáhají k lepší orientaci v dopravním prostředí. Učí se vzájemné spolupráci.

Příloha č. 2

Dopravní řešení ke zklidnění dopravy v okolí školy a bezpečnějšímu přecházení dětí

Dítě je při přecházení uprostřed přechodu ohrožené, proto je důležité, aby si tuto situaci uvědomilo. V rámci některých aktivit v mateřské škole mohou děti navrhnout různé úpravy přechodů tak, jak si myslí, že by se jim lépe a bezpečněji přecházelo.

Rizikem jsou:

- Auta zaparkovaná u přechodu. Překáží dětem ve výhledu. Zároveň i dítě je za autem velmi špatně vidět.
- Popelnice.
- Objekty pro rozvod elektrického proudu.
- Keře a podobné překážky ve výhledu dítěte se stávají potencionálním nebezpečným místem.

Nám dospělým, se taková situace nezdá být nebezpečná. Pro uvědomění si nebezpečných míst si musíme představit, z jaké výšky dítě vidí svět kolem sebe.

Pro inspiraci vám předkládáme některá řešení, která mohou děti při hrách využít. Můžete s dětmi rozebrat jednotlivé varianty a hledat další možnosti.

Ochranné ostrůvky

Výhody ochranného ostrůvku:

Usnadňuje dětem cestu přes silnici, protože se přecházení rozdělí na dvě části

Na ochranném ostrůvku je dítě uprostřed přecházení částečně chráněné

Řidiči si přechodu snáz všimnou, protože ostrůvek je na silnici výrazným prvkem

Vysazením květin se dopravní prostředí zkrášlí

Viz. obrázek 1, 2, a 3

Zvýšené plochy

Výhody zvýšené plochy:

Přes zvýšený přechod musí jet auta pomaleji. Tím se účinně sníží rychlost a riziko zranění dítěte.

Přecházení je pohodlnější, protože je v úrovni chodníku.

Dítě je na zvýšeném přechodu více viditelné, protože přechod je zvýrazněný.

Viz obrázek č. 5

Vysázené chodníkové plochy

Výhody vysázené chodníkové plochy:

Vysazením chodníkové plochy se zkrátí doba pro přecházení

Brání protiprávnímu parkování před přechodem nebo křižovatkou

Zlepšují optický kontakt mezi řidičem a dítětem

Viz obrázek č. 4

Obrazová příloha s typy možného zklidnění dopravy k bezpečnějšímu přecházení

Obrázek č. 1

Místo pro přecházení - ochranný ostrůvek pro chodce

Obrázek č. 2

Místo pro přecházení - ochranný ostrůvek pro chodce

<http://www.ibesip.cz/cs/Bezpecna-obec/Dopravni+inzenyrstvi/Best+practises/Prechody/>

Hry k osvojení základních znalostí a dovedností

Obrázek č. 3

Místo pro přecházení - ochranný ostrůvek vysázený

www.ibesip.cz/NR/rdonlyres/7D5B5F43-443D-45FC-B851-190CB7484B39/0/Prechody_pro_chodce.pdf

Obrázek č. 4

Dělicí středový pruh vysázený

www.ibesip.cz/NR/rdonlyres/7D5B5F43-443D-45FC-B851-190CB7484B39/0/Prechody_pro_chodce.pdf

Obrázek č.5
Místo pro přecházení se zvýšenou plochou

Zdroj:
http://www.ibesip.cz/NR/rdonlyres/7D5B5F43-443D-45FC-B851-190CB7484B39/0/Prechody_pro_chodce.pdf

8. Použité zdroje

www.ibesip.cz